

Hur gestaltas klimatförändringar i svensk nyhetsmedia?

En textanalys av tre svenska dagstidningar under 2019

Innehållsförteckning

1.0 Inledning	4
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte och frågeställning	5
1.3 Uppsatsens disposition	6
2.0 Tidigare forskning	6
2.1 Klimatförändringar i brittiska tabloider	6
2.2 Klimatförändringar i brittiska dagstidningar	7
2.3 Klimatförändringar i svenska tidningar	7
3.0 Teori och Metod	9
3.1 Teoretiskt ramverk	9
3.1.1 Gestaltningsteorin	9
3.1.2 Maktens två dimensioner	10
3.1.3 Faircloughs kritiska diskursanalys	11
3.2 Metod och material	14
3.2.1 Textanalytiska redskap och analyschema	14
3.4 Materialval och avgränsningar	17
3.5 Reflektioner	19
4.0 Analys	21
4.1 Hur är klimatförändringarna inramade?	21
4.1.1 Klimatförändringar i fråga om hot och kris	21
4.1.2 Klimatförändringar i fråga om kostnad	22
4.1.3 Klimatförändringar i fråga om säkerhet	23
4.1.4 Klimatförändringar i fråga om mänskligheten och naturens överlevnad	23
4.2 Vem/vilka finns med i inramningen av klimatförändringarna?	25
4.2.1 Journalisterna	25
4.2.2 Sakkunniga	26
4.2.3 Greta och politikerna	26
4.3 Vad ramas in som bidragande orsaker till klimatförändringarna?	27
4.3.1 Mänskligheten	27
4.3.2 Storpolitiken	28
4.4 Hur är lösningen på klimatförändringarna inramad?	29
4.4.1 Ändrade levnadsvanor	29
4.4.2 Omställning	30
4.4.3 Samarbete och splittring	31
5.0 Slutsatser	32
6.0 Framtida forskning	34
7.0 Referenser	35
7.1 Tryckta källor	35
7.2 Elektroniska källor	35
7.3 Tidningsartiklar	36

Abstract

Climate change is a highly relevant topic in both politics and media. During 2019 the climate issue was much discussed and a recurring theme in Swedish news media, which have led me to speculate on how the climate question was portrayed during this year. Based on this, the study examines how climate change is framed in the media during 2019, using 32 articles published in three of Swedens biggest newspapers – Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter and Aftonbladet. By using a framing analysis and segments of Norman Fairclough's critical discourse analysis, the study depicts how climate change is framed in a multifaceted way. Swedish news media tends to frame climate change as a threat or/and a crisis, to not only the planet and humanity, but also as a security threat and potential threat to the economy. The study also identifies humankind as a great cause to why the climate changes and highlights international politics as an important factor. Frames on treatments contained lifestyle changes and adaptation as two important aspects, among other facets. Finally, the study underlines the importance of newsmedia's (re)construction of reality and their power to portray important social issues, including climate change.

Nyckelord: Klimatförändring, klimat, nyhetsmedia, gestaltning, diskurs

Antal ord: 9048

1.0 Inledning

"You have stolen my dreams and my childhood with your empty words. And yet I'm one of the lucky ones. People are suffering. People are dying. Entire ecosystems are collapsing. We are in the beginning of a mass extinction, and all you can talk about is money and fairy tales of eternal economic growth. How dare you!"

- Greta Thunberg 23 september 2019.

Ovantstående utdrag är hämtat ur det tal som framfördes av den unga svenska klimataktivisterna Greta Thunberg under FN:s klimatmöte i september 2019. Talet väckte uppseende världen över och skapade rubriker i såväl svensk, som i internationell media. Samtidigt är Gretas tal om klimatet bara en av många andra klimatrelaterade händelser som dominerade nyhetsåret 2019 i Sverige. Bland annat rapporteras det om flertalet skogsbränder som drabbade Sverige, rekordhöga temperaturer och klimatmötet COP-25 i Madrid under samma år. Faktum är att klimatet var det nyhetsämne som det skrevs mest om i svensk media under 2019. Aldrig tidigare har det skrivits så mycket om klimatet. (Vi-skogen 2020). Emellertid är det kanske inte så oväntat eftersom klimatförändringar blir allt mer närvarande på vår planet. Det är också en av vår tids största utmaningar och somliga forskare menar att media är en nyckelaktör i förståelsen av klimatfrågan, eftersom deras gestaltningar influerar samhällsdebatten och människors engagemang kring frågan (Saffron O'Neill et al. 2015). Det är genom media som människor söker information och således har media makten att påverka en större opinion. Andra forskare går så långt som att argumentera för att media de facto upprätthåller särskilda maktstrukturer och hjälper till att sprida olika ideologiers betraktande av verkligheten (Strömbäck 2014, s.113-114).

1.1 Bakgrund

Klimatfrågan har länge varit ett omdiskuterat ämne och som konstaterats har det aktualiserats avsevärt de senaste åren. Faktum är att under 2019 var klimatet det nyhetsämne som det rapporterades mest om i svensk media. Det visar rapporten “varmare klimat - en iskall nyhet?” som gjorts av Retriever på uppdrag av den svenska biståndsorganisationen Vi-skogen. Sedan 2015 har Vi-skogen publicerat denna årliga rapport för att belysa hur det i svensk media rapporterats om klimatet, och året 2019 står ut på många sätt. Rapporteringen kring klimatet nästan fördubblades jämfört med 2018 med över 150 000 artiklar totalt, vilket är en ökning på 72 % från föregående års rapportering. Rapporten uppger också att de tidningar som toppar listan på flest publicerade artiklar om klimatet är Svenska Dagbladet på första plats, följt av Expressen, Dagens Nyheter och Aftonbladet. Vidare präglade vissa ord klimatdebatten mer än andra under 2019. Klimatkris, klimatnödläge och klimaträttvisa är några av de ord och uttryck som gjorde stora avtryck under året (Von Strauss & Vi-skogen, 2020). Att klimatfrågan är en av de frågor som väckt stor diskussion i såväl politiken som i media råder det således ingen tvivel om. Följaktligen är det av intresse att närmare analysera och identifiera de gestaltningar som framgått i svensk media gällande klimatet under 2019.

1.2 Syfte och frågeställning

Denna uppsats syftar till att kartlägga och analysera hur svensk nyhetsmedia gestaltade klimatförändringar under 2019. För att undersöka detta kommer gestaltningsteorin tillsammans med analytiska redskap från Faircloughs kritiska diskursanalys att användas som studiens teoretiska och analytiska ramverk och appliceras på ett empiriskt material hämtat ur de tre dagstidningarna Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter och Aftonbladet. Mot bakgrund av detta blir studiens frågeställning följande:

- *Hur gestaltades klimatförändringar i svensk media under 2019?*

Specifikt är jag intresserad av att fördjupa mig i det som framkommit i Vi-skogens rapport om klimatfrågan. Om bilden av klimatförändringar som återges i media är alarmistisk, hur uttrycks det? Vilket eller vilka teman återfinns i gestaltningen? Vilka röster ges utrymme i artiklarna? Vad ramas in som bidragande orsaker till klimatförändringarna? Och vilka åtgärder presenteras för att åstadkomma en förändring?

1.3 Uppsatsens disposition

Uppsatsen inleds med tidigare forskning som följs av studiens valda teori och metod. Vidare presenteras studiens valda analysmaterial och dess avgränsningar, samt reflektioner kring vald metod och teori. Här presenteras också det analyschema som ligger till grund för analysen. Kapitlet åtföljs i sin tur av analysen. Slutligen sammanfattas uppsatsens slutsatser där resultatet diskuteras och uppsatsens frågeställning besvaras. Därefter ges förslag på vidare forskning.

2.0 Tidigare forskning

Klimatfrågan är ett högaktuellt ämne och kan placeras inom ett brett forskningsfält. I det här avsnittet avser jag att presentera tidigare forskning som rent empiriskt ligger i linje med denna uppsatsens syfte. Det vill säga studier som likt min egen, haft ambitionen att kartlägga medias gestaltningar av klimatfrågan. I korthet presenteras därför här tre olika studier som berör medias porträttering av klimatförändringar.

2.1 Klimatförändringar i brittiska tabloider

Maxwell T. Boykoff är en av de forskare som har intresserat sig för medias inramning av klimatfrågan och publicerat flera forskningsstudier inom ämnet. I artikeln *The cultural politics of climate change discourse in UK tabloids* studerar Boykoff hur brittiska tabloider gestaltar klimatförändringarna mellan åren 2000 och 2006 i syfte att förstå vilken inramning av klimatförändringar som presenteras för tabloidernas största grupp läsare, nämligen arbetarklassen.

I studien använder Boykoff sig av en kvalitativ textanalys med inspiration från både gestaltnings- och diskursanalysen tillsammans med semistrukturerade intervjuer med journalister och redaktörer. I sitt resultat lyfter Boykoff fram, att de artiklar som handlade om klimatförändringarna i brittiska tabloider, influerades av gestaltningar om väder, fauna och politiska ledares retorik, medan väldigt få gestaltningar handlade om klimaträttvisa och risker. Vidare konstaterar Boykoff att artiklarnas rubriker ofta genomsyras av ett alarmistisk språkbruk (Boykoff 2008).

2.2 Klimatförändringar i brittiska dagstidningar

En annan forskare som studerat klimatförändringarnas porträttering i brittisk media är forskaren Anabela Carvalho. I artikeln *Ideological cultures and media discourses on scientific knowledge: re-reading news on climate change (2007)* undersöker Carvalho representationen av klimatförändringar i brittisk nyhetsmedia. Genom en diskursanalys analyserar Carvalho tre av Storbritanniens största dagstidningar: The Guardian, The Independent och The Times. I artikeln beskriver Carvalho hur alla dessa tre täcker det politiska spektrumet och hur deras makt påverkar den politiska dagordningen. Deras åtskilda ideologiska ståndpunkter är en central del av studien, eftersom Carvalhos konstaterar att den diskursiva (re) konstruktionen av vetenskapliga påståenden i media, är starkt förenade med tidningarnas egna ideologiska ståndpunkter. Således förklarar Carvalho hur tidningarnas ideologiska ståndpunkter fungerar som ett viktig urvalsverktyg för att avgöra vad som presenteras, eller inte presenteras i media gällande vetenskapliga påståenden om klimatförändringar (Carvalho 2007).

2.3 Klimatförändringar i svenska tidningar

Ulrika Olausson undersöker i sin avhandling *Global Warming - Global Responsibility? Media Frames of Collective action and Scientific Certainty* hur klimatförändringarna gestaltades i svensk media under en period (2004–2005).

Olausson beskriver hur svensk nyhetsmedia presenterade klimatförändringarna som ett samhällsproblem där lösningen innefattar kollektiva handlingar. Vidare är det framförallt två typer av kollektiva handlingar som är mest synliga enligt Olausson: "mitigation" och "adaptation", här översatt till reducering och anpassning. Reducering i fråga av att minska utsläppen och accelerationen av klimatförändringarna, och anpassning i fråga om samhällets anpassning till effekterna av klimatförändringar. Lösningen för att minska utsläppen och accelerationen av klimatförändringar gestaltas som ett gränsöverskridande problem, medan anpassningen till klimatförändringarna ramas in som ett lokalt eller nationellt problem.

Olausson framhåller också en tredje gestaltning – övertygelse, direkt översatt från "Certainty". Med detta menar Olausson att det råder en konsensus kring klimatförändringarna i svensk nyhetsmedia där det finns en övertygelse om att klimatförändringar är ett faktum. Olausson drar här en jämförelse med USA och amerikansk nyhetsmedia, som till skillnad från Sverige och svensk nyhetsmedia låter både "troende" och icke-troende" till klimatförändringarna höras i media (Olausson, 2009).

3.0 Teori och Metod

3.1 Teoretiskt ramverk

Det här avsnittet avser att presentera det teoretiska ramverk som ligger till grund för uppsatsen. Inledningsvis presenteras gestaltningsteorin som utgör den huvudsakliga teorin och som är en av de mest framträdande teorierna inom studier av politik, medier och makt (Strömbäck, s.113). Här illustreras också Steven Lukes maktdimensioner för att illustrera den makt media besitter. Vidare presenteras också Norman Faircloughs kritiska diskursanalys som en kompletterande teori för att öka förståelsen för språket som maktmedel.

3.1.1 Gestaltningsteorin

Medier har en central roll i att påverka den politiska kommunikationen. Mediers makt och dess effekt på den allmänna opinionen har länge varit ett omdiskuterat ämne. Mediers inflytande har också blivit föremål för medieforskning och en rad medieteorier. En framträdande medieteorin inom forskningen är gestaltningsteorin, även kallad framing-theory. Teorin har från början sin grund i sociologin, men är idag en av de mest framträdande och mångfacetterade teorierna inom medieforskning om mediers effekt på den politiska kommunikationen och människors uppfattningar om verkligheten. Teorin bygger på idén om att media har en central roll i hur deras gestaltning av verkligheten påverkar hur vi människor ser på verkligheten och vilka åsikter vi bildar genom den. Vidare grundar sig teorin i tanken om att mediers sätt att gestalta vissa aspekter av verkligheten och andra inte, bidrar till att upprätthålla särskilda maktstrukturer och sprida olika ideologiers betraktande av verkligheten. Nyhetsmedia skildrar inte verkligheten; de gestaltar och (re)producerar verkligheten (Strömbäck 2014, s.113-114).

En framträdande forskare inom litteraturen för teorin är Robert Entman. Entman menar att gestaltningar eller inramningar (framing) är en fråga om urval och att göra vissa saker mer framträdande än andra. Att göra vissa saker mer framträdande än andra är att göra viss information i en text mer synbar, meningsfull eller minnesvärd hos publiken (Entman 1993, s.53). Han beskriver detta på följande sätt:

“To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation for the item described” (Entman 1993, s.52-53).

Här belyser alltså Entman hur inramningen av ett fenomen sker genom urval och betoning av särskilda element för att (re)producera en bild av fenomenet, orsakerna bakom det och föreslå lösningar. Entman menar vidare att gestaltningar tar plats inom flera delar inom kommunikationsprocessen. En av dessa delar är hos kommunikatören själv som i mitt fall är media. En annan är i texten och textens lingvistiska egenskaper. Medias gestaltning av verkligheten formas nämligen av deras val av rubriker, fakta, infallsvinklar, källor såväl som deras betoningar av ord.

Hur media exempelvis ramar in särskilda händelser kan vara ett uttryck för att påverka den allmänna opinionen, likaså ett sätt att försöka skapa inflytande över djupt rotade värderingar eller normer. Samtidigt är det inte självklart att medias gestaltningar och deras faktiska intentioner överensstämmer med hur mottagaren uppfattar dessa. Nyhetsmedia är emellertid för många den enda källan till information om samhällsfrågor och spelar därför en viktig roll i vilken information vi får till oss och vilka frågor som i förlängningen hamnar på samhällets och politikens dagordning (Strömbäck, s.100). De etablerade nyhetstidningar som jag valt att studera har redaktioner som gör det redaktionella urvalet genom att inhämta information, sortera den och sedan välja att publicera, eller inte publicera nyheter och opinionstexter. Därmed fyller en dagstidning funktionen som gatekeeper (ibid, s.91).

3.1.2 Maktens två dimensioner

Den brittiska sociologen Steve Lukes formulerade under 70-talet ett synsätt på makt utifrån tre dimensioner; beslutande makt, makt över dagordningen och makt över tanken. Maktens första dimension belyser den makt som ofta omnämns som den beslutande makten, den som syns och som är direkt (Badersten & Gustavsson, s.70), medan maktens andra- och tredje dimension är mer diffus.

Det är de två sistnämnda dimensionerna jag är intresserad av att belysa här. Makten över dagordningen, eller icke-beslutsfattande makt som Steve Lukes kallar det, berör den typ av makt som inte är institutionell, men som har inflytande att påverka dagordningen. Det är den makt som sedan har inflytande över de frågor som diskuteras och vilka som därefter potentiellt blir aktuella för politiken och politiskt beslutsfattande. Samtidigt handlar maktens andra dimension lika mycket om att stävja vilka frågor som inte ska komma upp på dagordningen (Strömbäck, s.48).

Makten över tanken handlar istället om att påverka människors uppfattningar om olika saker. Makten att påverka hur vi människor förstår världen och delar av den såsom normer, värderingar och det som anses vara självklart och som inte ifrågasätts. Inte sällan brukar maktens tredje dimension därför benämnas som strukturell och som mer subtil än de övriga två. Emellertid spelar språket en stor roll här, eftersom de ord vi använder får en betydelse för hur vi i förlängningen uppfattar, talar och beskriver verkligheten (ibid, s.71). Många delar av Steve Lukes makt-dimensioner återfinns i gestaltningsteorin där nyhetsmedia är nyckelaktör. Som förklarat tidigare agerar nyhetsmedia som gatekeeper eftersom deras främsta uppgift är att bevaka, samla information och sen sortera den för att till sist formulera informationen så att allmänheten kan ta till sig den (ibid, s.91).

3.1.3 Faircloughs kritiska diskursanalys

Diskursanalysen har under de senaste decennierna blivit en alltmer utbredd metod inom textanalys. Samtidigt är det inte bara en analysmetod, utan även en del av ett teoretiskt ramverk. Inom det diskursanalytiska fältet har olika ansatser formats och utvecklats med olika definitioner av vad diskurs termen innebär. Gemensamt för alla är emellertid deras betoning av språkets konstituerande roll och synen på språket som icke neutralt. I likhet med gestaltningsteorin, menar diskursanalysen att språket inte representerar verkligheten, utan bidrar istället till att forma den (Bergström & Borèus s.354).

Norman Faircloughs kritiska diskursanalys som denna studie tar sin utgångspunkt i, bygger likt många andra diskursanalytiska angreppssätt på dessa teoretiska antaganden. Vidare kan socialkonstruktionismen ses som ett samlingsnamn för alla dessa angreppssätt.

En av socialkonstruktionismens nyckelpremisser är just ansatsens kritiska inställning till möjligheten att nå självklar kunskap om världen. Därmed bör inte heller vår kunskap om världen ses som en objektiv sanning (Winther-Jørgensen & Philips, s.11-12). Istället menar detta sociologiska perspektiv att vi bör se på oss själva som historiska och kulturella varelser vars syn på kunskap om världen är präglad av historia och kultur. Således har det socialkonstruktionistiska perspektivet en antisessentialistisk hållning där den sociala världen anses konstrueras socialt och diskursivt.

Den kritiska diskursanalysen syftar i sin tur till att undersöka relationerna mellan diskursiv praktik och social och kulturell utveckling i olika sociala sammanhang. Vidare finns det inom den kritiska diskursanalysen ett flertal olika inriktningar. Trots det delar samtliga inriktningar några principiella punkter. För det första betonar samtliga inriktningar den lingvistiska-diskursiva dimensionen hos sociala och kulturella fenomen. Diskursiva praktiker, genom vilka texter produceras och konsumeras, anses av kritiska diskursanalytiker som en viktig form av social praktik. Diskurser bedöms inte bara bidra till att forma sociala strukturer och processer, utan anses också spegla dem. Samtliga inriktningar delar dessutom uppfattningen om att språkbruk ska analyseras empiriskt i det sociala sammanhanget. Till skillnad från många andra diskursanalytiska angreppssätt intresserar sig den kritiska diskursanalysen för att utreda hur diskursiva praktiker bidrar till skapandet och upprätthållandet av ojämlika maktförhållanden mellan olika sociala grupper (Winther-Jørgensen & Phillips, s. 66-70).

Norman Faircloughs kritiska diskursanalys är ett omfattande analytiskt ramverk som bland annat används i empiriska studier om kommunikation och samhälle. Två centrala fokus i Faircloughs diskursanalys är den kommunikativa händelsen och diskursordningen. Med kommunikativ händelse avses ett språkbruk, det kan exempelvis vara en film, ett politiskt tal eller som i mitt fall, en tidningsartikel. Den kommunikativa händelsen har i sin tur tre dimensioner. Det första är den faktiska texten och dess egenskaper. Fairclough menar här att text både kan vara tal, skrift och det visuella, likaså en blandning av samtliga. Den andra dimensionen är den diskursiva praktiken, varigenom texter produceras och konsumeras. Slutligen utgör den sociala praktiken den kommunikativa händelsens tredje dimension. Den sociala praktiken formas av sociala strukturer och maktförhållanden.

Det är således dessa tre dimensioner som bildar vad som inom det diskursanalytiska fältet kallas för Faircloughs tredimensionella modell (Winther-Jørgensen & Phillips, s.74). Som jag kommer gå in på mer i avsnittet för analyschema och textanalys kommer jag rikta in mig på text dimensionen och dess egenskaper.

Följaktligen är såväl gestaltningsteorin som Faircloughs kritiska diskursanalys två ytterst relevanta och tillika intressanta teorier i undersökningen av hur svensk media har rapporterat kring klimatet och klimatförändringar och kan fungera väl som ett teoretiskt ramverk. Jag är intresserad av att kartlägga *hur* media belyser klimatförändringar och på så vis om det finns särskilda återkommande teman eller mönster. Som ovan nämnts har medias inramning av verkligheten en betydelse för hur människor i sin tur uppfattar den. Både gestaltningsteorin och diskursanalysen går i linje med mitt syfte och maktens två dimensioner bidrar till ökad förståelse för den makt media besitter. Gestaltningsteorin och den kritiska diskursanalysens teoretiska antaganden överensstämmer också delvis med varandra. Den kritiska diskursanalysen hjälper således att fördjupa gestaltningsanalysen genom analysen av lingvistiska element, ordval och fraser. Dessutom lyfter delar av litteraturen fram att diskursanalysen de facto bör styras och kompletteras av en teori som bottnar i sociologin. Eftersom gestaltningsteorin bygger på idéer från sociologen Erving Goffman och således också sociologin är denna sammanflätning av teori och metod därmed logisk. Därmed motiveras de valda teorierna (Strömbäck 2014, s.113).

3.2 Metod och material

I följande del beskrivs den metod som ligger till grund för uppsatsens analys. Uppsatsen är deskriptiv i sin karaktär vilket innebär att det teoretiska ramverket används som en del i att tolka resultaten i analysen (Teorell & Svensson, s. 22-24). I strävan om att bibehålla intersubjektivitet och transparens i studien presenteras därför ett analyschema med ett antal frågor som ställs till texten. Detta görs också i syfte att upprätthålla en aktiv läsning genom hela bearbetningen av textmaterialet. Analyschemat vilar på gestaltningsteorin, men kompletteras av Norman Faircloughs textanalys och analytiska redskap för att fördjupa analysen ytterligare. Slutligen presenteras ett avsnitt om materialval och nödvändiga avgränsningar för arbetet, som följs av ett avsnitt där jag presenterar mina reflektioner om studien.

3.2.1 Textanalytiska redskap och analyschema

Denna studie avser att använda gestaltningsteorin som huvudsakligt angreppssätt för att analysera materialet, men fördjupas av Faircloughs analytiska redskap som förklaras och motiveras längre ned. Således ämnar jag att göra denna studien mer mätbar och möjliggöra en högre grad av validitet (Teorell & Svensson, s. 55-57). Vidare är gestaltningsanalysen ofta centrerad kring hur ett problem är inramat eller vilka "frames" som återfinns, vilka aktörer som finns med i den inramningen, samt problemets orsak och lösning (Esaiasson et al. , s.218). Litteraturen förklarar hur analyser av text bör ledas av tydliga analytiska redskap. Ofta rör det sig om frågor som ska ställas till det empiriska material som avses att analysera för att vidare kunna besvara den huvudsakliga frågeställningen (Esaiasson et al., s.216). Eftersom varken Fairclough eller Entman presenterat några tydliga analysfrågor till texten kommer jag utgå från Esaiasson et al. definitioner och exempelfrågor för att utveckla ett analyschema (Esaiasson et.al, s.218–219). Nedan illustreras de exempelfrågor som presenterats i litteraturen och hur jag avser att anpassa frågorna till den specifika uppsatsen.

Exempelfrågor:

1. Hur är 'problemet' inramat? Med andra ord, vilket sorts problem 'frammas' detta som, och för vem representeras detta vara ett problem?
2. Vilka sorts subjekt (alltså aktörer) finns med i inramningen? Med vilka karaktärsdrag, motiv och handlingskapaciteter representeras de?
3. Hur är orsaken till problemet inramat? Vem eller vad representeras som problemets orsak?
4. Hur är lösningen på problemet inramad? Vilka handlingsalternativ möjliggörs, givet hur problemet representeras?

Anpassat till den specifika undersökningen:

1. Hur är klimatförändringar inramat i svensk nyhetsmedia under 2019? Vilka övergripande teman återfinns? Återfinns specifika ord, fraser eller metaforer som bidrar till inramningen av klimatförändringarna?
2. Vem eller vilka finns med i inramningen av klimatförändringarna? Med andra ord, vem ges utrymme i gestaltningen av klimatförändringar och vad kännetecknas dessa aktörer av?
3. Vad ramar in som bidragande orsaker till klimatförändringarna? Med andra ord, vem bär ansvaret för att klimatet förändras?
4. Hur är frågan om lösning inramat? Vilka insatser framkommer som tänkbara för att förändra och förbättra klimatet?

Fairclough menar att alla delar av den tredimensionella modellen är viktiga i en analys av en kommunikativ händelse, samtidigt som han framhäver att samtliga delar bör analyseras separat. Även om Fairclough understryker alla tre dimensionernas betydelse, är det vanligt att kritiska diskursanalysen likt hans egen endast bygger på den första dimensionen vilket är den textanalytiska delen. Vidare förklarar Fairclough hur diskurser består av lingvistiska element och hur textmaterial bör analyseras utifrån dessa element. Dessa lingvistiska delar inkluderar analys av vokabulär, grammatik och sammanhang mellan satser (Winther-Jørgensen & Phillips, s.72-75). Med hänsyn till arbetets begränsningar kommer min analys att begränsas till textdimensionen då det ligger mest i linje med uppsatsens frågeställning, och då mitt syfte är att analysera ett empiriskt urval av nyhetsartiklar och dess lingvistiska egenskaper. För att bygga en välgrundad textanalys av textens egenskaper och för att kartlägga hur diskurser förverkligas textuellt krävs det tydliga analytiska redskap. Några av de redskap som omnämns i litteraturen är interaktionell kontroll, etos, metaforer, ordval och grammatik. Den grammatiska delen innehåller i sin tur två viktiga element som benämns vid transitivitet och modalitet (ibid, s.87). De analytiska redskap som i huvudsak är intressanta för min studie är ordval och vokabulär, interaktionell kontroll och modalitet.

Eftersom gestaltningsteorin delvis är aktör-centrerad är jag här intresserad av att blottlägga vilka aktörer som tar plats i gestaltningen av klimatförändringar och i sin tur kartlägga vem det är som fastställer dagordningen i samtalet. Faircloughs redskap interaktionell kontroll berör just detta och kan därför fungera som ett bra komplement till denna delen av analysen. Både Entman och Fairclough understryker betydelsen av en texts lingvistiska egenskaper. Därför blir också modalitet en viktig del av min analys. Modalitet beskriver i vilken utstäckning subjektet instämmer med sitt påstående. Nyhetsmedia presenterar exempelvis ofta tolkningar som om det vore ren fakta exempelvis genom beskrivningar som “det är oroväckande” istället för “jag anser att det är oroväckande”. Denna typ av subjektiv modalitet får informationen att framstå som en oomtvistlig sanning (ibid, s.87-88). Detta går således i linje med det som tidigare presenterats som centralt inom gestaltningsteori i föregående kapitel.

3.4 Materialval och avgränsningar

Det empiriska material som använts för studien är begränsat till tryckta artiklar från tre svenska dagstidningar: Svenska Dagbladet som obundet moderat, Dagens Nyheter som obundet liberal och Aftonbladet som oberoende socialdemokratisk. Valet baseras delvis på att tidningarna är bland de största i Sverige och har således en stor räckvidd (Ocast.com hämtad 2023-12-01), delvis också på den information som framkommit i rapporten “varmare klimat - en iskall nyhet” där dessa tre tidningar är med och toppar listan för flest publicerade artiklar om klimatet under 2019 (Vi-skogen, 2020).

Vidare har studien preciserats ytterligare genom att göra en tidsavgränsning och endast undersöka artiklar publicerade mellan 30 juni 2019 och 31 december. En anledning är studiens begränsade utrymme och tidsram som följer med det. Ett annat skäl för att denna avgränsning i tid kan vara lämplig utifrån de händelser som skedde under den senare delen av 2019. Valet att avgränsa från och med sista juni görs bland annat, eftersom juli var den då varmaste månaden historiskt, med oskiljaktiga mark- och skogsbränder över hela världen.

Senare i augusti inträffade en ytterligare stor och uppmärksam händelse, när Greta Thunberg började sin segling mot New York där hon senare i september höll sitt berömda tal “*How dare you?*”. I september 2019 släpptes en ny IPCC-rapport och under senare delar av hösten, början av vintern, hölls det stora klimatmötet COP 25 i Madrid, där världens ledare samlades för att diskutera bland annat utsläppshandeln och kommande klimatlöften (Von Strauss & Vi-skogen, 2020). Med anledning av detta finns det således goda skäl till att dels avgränsa materialinsamlingen till artiklar publicerade i dessa tre nyhetstidningar. Vidare finns det också relevans i att avgränsa studien till artiklar från den senare delen av 2019, eftersom de händelser som presenterats kan ha varit viktiga och bidragande faktorer till den ökade rapporteringen om klimatet i svensk media under samma år.

Materialinsamlingen har sedan genomförts med hjälp av Retriever och deras databas Mediearkivet som är Nordens största digitala nyhetsarkiv. I databasen finns det möjlighet att anpassa sökalternativen. Ett sätt att anpassa studiens sökalternativ är, förutom att avgränsa tidsperioden, begränsa sökorden i databasen.

Eftersom jag är intresserad av hur tidningarna rapporterar om klimatförändringarna, har jag använt mig av sökordet klimat* tillsammans med ordet klimatförändring* för att få en så bred men distinkt sökning som möjligt. Asterisken står för ordstamsökning, även kallad trunkering som innebär att alla olika typer av suffix av ordet klimat och klimatförändring inkluderas i sökningen. Vidare har jag valt bort att studera artiklar kortare än 500 ord, eftersom jag ansåg att det inte skulle bidra till en fruktbar analys. Därför har jag också sökt med ord minimum, det vill säga att jag använt mig av kommandot WC:>500 som innebär att jag endast får sökträffar på artiklar som innehåller minst eller mer än 500 ord.

I en första läsning skummade jag igenom artiklarnas rubriker, ingresser och huvudtext för att utröna vilka som inte i huvudsak behandlade klimatförändringar. De som inte handlade om klimatförändringar primärt, valdes sedan bort. Även artikel typerna insändare valdes bort eftersom de ansågs inte knyta an till studiens syfte.

Vidare gjordes en notering i samband med den första läsningen. Greta Thunberg är ett återkommande samtalsämne i artiklarna publicerade detta år. Enligt egen observation så omnämnde många av artiklarna fenomenet Greta Thunberg, snarare än Greta Thunbergs uttalande om klimatförändringarna vilket ha gjort att artiklar likt dessa valts bort, eftersom dessa artiklar inte går i linje med det studien avser att analysera. Efter en första och även andra läsning återstod till sist trettiofyra artiklar inklusive tretton från Svenska Dagbladet, tio från Dagens Nyheter och nio stycken från Aftonbladet.

3.5 Reflektioner

Likt andra typer av studier, följs den med beskrivande syfte av både svagheter och styrkor. Inledningsvis kan mitt analysmaterial eventuellt utgöra ett problem för frågan om representativitet. Som redan konstaterats i början av den här uppsatsen så skrevs det mycket om just klimatet i nyhetsmedia under 2019 vilket innebär att jag har ett stort empiriskt material att tillgå, något som annars kan utgöra ett hinder. Likväl har jag ansett att det är viktigt att göra vissa avgränsningar för att kunna genomföra studien inom den givna tidsramen och med den begränsning av antal ord som medföljer. Genom att exempelvis ha begränsat min tidsperiod och mitt sökspråk i Retriever har jag fått en mer preciserad sökning. Där har sedan ett urval gjorts där endast de artiklar med relevans för ämnet valts ut. Det innebär att andra artiklar valts bort vilket skulle kunna påverka studiens deskriptiva generaliserbarhet (Teorell & Svensson, s.68-69). Samtidigt har detta urvalet gjorts med motiveringen att innehållet i tidningsartiklarna tillslut blir mättat, och det visade sig även när jag gick igenom materialet. Flera av tidningarna berörde samma saker men med andra ord, eller lutade sig mot samma fakta och rapporter och flera artiklar var också dubletter av andra. Givet min sökning av ord och indelning av tidningar och tidsperiod är jag medveten om att jag genom dessa avgränsningar får ett visst utfall. Jag kan heller inte utesluta att utfallet möjligen skulle blivit annorlunda om jag lagt till fler ord i mitt sökspråk, fler tidningar, eller en bredare tidsperiod.

Problemet om representativitet är emellertid inte ovanligt för studier likt min egen. Emellertid har jag valt de tre dagstidningarna på basis av deras räckvidd och att de är tre av de största i Sverige för att på så vis presentera en sån bred bild av tidningarnas rapportering som det går och således försöka möta kravet på representativitet. Dessutom är en grundläggande del av forskning att uppfylla kravet om inomvetenskaplig relevans. Detta innebär att studien ska sträva efter kumulativitet, det vill säga tillföra ett eget bidrag till hittillsvarande forskning inom det valda ämnet. Mitt bidrag är att analysera hur klimatet gestaltas under 2019 utifrån en tvärvetenskaplig ansats. Klimatfrågan är som konstaterats högst aktuell och central i samhällsdebatten och har således också utomvetenskaplig relevans för omvärlden (Teorell & Svensson, s.18).

Slutligen finns det också forskare inom vetenskapens värld som opponerar sig gentemot den kritiska diskursanalysen och som menar att den har benägenhet för att vara mer subjektiv än objektiv i sin karaktär. Emellertid är det svårt att uppnå objektivitet helt och hållet eftersom vi inte är frikopplade av våra värderingar och vår förståelse om olika samhällsfrågor. Jag är således också medveten om min förförståelse för klimatförändringar och medias rapportering om det vilket jag bär med mig i mötet med analysmaterialet. En central del i textanalysen är att vara aktiv i sin läsning och ställa frågor till materialet som jag gör. Därmed har jag också valt att närma mig analysmaterialet med hjälp av analys-schemat som presenteras tidigare, bestående av ett antal frågor som systematiskt ställs till materialet. Min förhoppning att studien ska vara så transparent som det möjligen går att vara och bibehålla en hög nivå av intersubjektivitet som är ett grundläggande krav inom forskningen (Esaiasson et al. , s.212). Genom att i min analys sedan återge citat från tidningsartiklarna, stärker också tolkningarna (ibid, s.228).

4.0 Analys

I följande avsnitt avser jag att presentera min analys av de nyhetsartiklar som utgjort mitt empiriska material. Analysen utgår från analysfrågorna som presenterades i föregående kapitel och redogörs i samma ordning som frågorna ställts. För att vara konsekvent och underlätta läsningen är analysen därför indelad i fyra delar med utgångspunkt i de uppsatsspecifika frågorna. Därtill kompletteras analysen av Faircloughs textanalytiska redskap, interaktionell kontroll och modalitet. I texten återges citat från nyhetsartiklarna för att konkretisera och belysa hur de olika gestaltningarna tar sig i uttryck. Med hänsyn till arbetets begränsade utrymme kommer inte citat ur samtliga artiklar att återges, men de finns att hitta i referensförteckningen.

4.1 Hur är klimatförändringarna inramade?

4.1.1 Klimatförändringar i fråga om hot och kris

I analysmaterialet förekommer beskrivningen om klimatförändringar som ett hot eller som en kris. Det illustreras dels genom den direkta användningen av orden klimathot eller klimatkris som synonymer till klimatförändringar. Formuleringen om klimatförändringar som ett hot eller en kris påträffas redan i flera av artiklarnas rubriker. Två exempel är *“Klimathotet blir viktig faktor i Europas säkerhetspolitik”* (Gummesson, 2019) och *“Chefsekonom: Klimathoten kan trigga nästa finanskris”* (Carlström, 2019). I de texter där klimatförändringar beskrivs som en kris eller ett hot, problematiseras det inte som ett framtida scenario, utan något som pågår i realtid. Wolfgang Hansson skildrar klimatförändringarna på Svalbard och skriver *“Vi befinner oss vid klimatkrisens frontlinje”* (Hansson, 2019). Frontlinjen, som syftar på Svalbard är ett sätt att med enfaset uttrycka hur klimatförändringarna är mer än bara förändringar, det är en kris och konflikt mellan naturen och människan. I andra artiklar används ord såsom *“skydda”* (Rundkvist, 2019) och *“kampen mot”* (Alestig, 2019) för att illustrera hur hotet är närvarande och vad man behöver göra för att avvärja det.

Flera av artiklarna tenderar också att använda ett alarmistiskt språkbruk i inramningen av klimatförändringarna. Några exemplen är: “klimatkollapsen, det vid sidan om atomhotet mest reela existentiella hotet mot världen som vi känner den...” (Wiman, 2019) , “Det är värre, mycket värre, än ni tror” (Alestig, 2019) och “läget är akut, inte enbart på grund av riskerna, utan även för att tiden börjar rinna ut.” (Rockström, 2019). Vidare är beskrivningen av klimatförändringar nyanserad och det finns tendenser att rama in hotet kring olika samhällsfrågor. De beskrivningar som här kan urskiljas är klimatförändringar i fråga om kostnad, samhällets säkerhet och mänsklighetens och naturens överlevnad.

4.1.2 Klimatförändringar i fråga om kostnad

I de artiklar där den inramning om klimatförändringar i fråga om kostnad påträffas, beskrivs klimatförändringarna ofta som ett potentiellt hot mot ekonomin där effekterna av klimatförändringarna och anpassningen till klimatförändringarna leder till dyra kostnader för samhället som i sin tur också skapar problem.

Det kan röra sig om förhöjda matpriser, sjukdomar som slår hårt mot ekonomin och välfärden, eller dyra anpassningar som följd av bränder och höjda havsnivåer. Fredrik Rundkvist skriver exempelvis för Aftonbladet om de stigande havsnivåerna till följd av klimatförändringarna och betonar de omfattande kostnader som följer i samhällets anpassning till ett nytt klimat. Redan i artikelns ingress synliggör han detta genom att beskriva det som “Kostnaderna för att skydda världens kuststäder mot det stigande havet kommer bli enorma” (Rundkvist 2019). Denna formulering uttrycker en viss objektiv modalitet. När Rundkvist redan i ingressen beskriver kostnader som “kommer att bli enorma” gör han ett tydligt antagande att sannolikheten är hög för att effekterna av stigande havsnivåer ger omfattande kostnader. En annan artikel i Aftonbladet tar upp ett liknande resonemang “ Ju längre vi dröjer med att agera desto dyrare blir det och desto mer hotar det vårt välfärdssamhälle. Pengarna kommer inte att räcka när allt måste klimatsäkras.” (Hansson, 2019). Wolfgang Hansson använder också han en objektiv modalitet där han utelämnar eventuella referatmarkörer som “ *jag anser* att ju längre vi dröjer med att agera..”. Hansson använder här pengar som ett medel för att motivera förändring. Vidare är det inte helt tydligt vem Hansson menar med vi och vårt.

I denna inramning upplevs också världsekonomin skör mot eventuella klimatförändringar. I en artikel i Svenska Dagbladet tas klimatförändringar upp som en potentiell utlösande faktor till en ny finanskris. Här används uttrycket *svart svan* för att betona och exemplifiera hur klimatförändringar och företag som bidrar till utsläppet av växthusgaser eventuellt kan vara utlösande faktorer till en finanskris. Den svarta svanen är vidare en metafor för att peka på något som är osannolikt, men som får avsevärda konsekvenser om de uppstår (Carlström 2019).

4.1.3 Klimatförändringar i fråga om säkerhet

Beskrivningen av klimatförändringar som en säkerhetsfråga förekommer, men är mer subtil jämfört med de övriga gestaltningarna. Här framhävs klimatförändringar som en potentiell orsak till tänkbara sjukdomar och flyktingströmmar som vidare kan leda till konflikter eller instabila förhållanden och hota samhällets säkerhet. I en artikel i Svenska dagbladet hittas två exempel som illustrerar detta: "... hundratals miljoner människor kan drivas på flykt av klimatskäl inom några decennier – med instabilitet och regionala konflikter som skäl." och "Det finns en direkt koppling mellan klimatförändringar och försvars- och säkerhetsfrågor." (Gummesson, 2019). Ett annat exempel återfinns också i Svenska Dagbladet, "Men det är när klimatflyktingar i större utsträckning börjar röra sig över nationsgränser som det kommer uppstå svårare problem" (Kärnstrand, 2019). Artikeln diskuterar ansvarsfrågan i förhållande till klimatflyktingar och menar att det kommer bli svårare om det rör sig över nationsgränser istället för att migrera inom hemlandet. En annan artikel talar om ökade spänningar i världen till följd av klimatförändringar, "Fler krig, stängda gränser, isolationism, en ständig kamp om naturresurser." (Alestig 2019).

4.1.4 Klimatförändringar i fråga om mänskligheten och naturens överlevnad

I denna inramning skymtas en oro för planetens och mänsklighetens överlevnad. Det talas om extremväder såsom stormar som på sikt kan leda till höjda havsnivåer eller värmeböljor som kan ge livshotande tillstånd till följd av hettan. I en artikel beskrivs den kraftiga värmen som en effekt av klimatförändringarna, som potentiellt kan hota människors liv "Hettan kan snabbt bli livshotande" (Wolodarski, 2019).

I en annan artikel beskrivs höjda havsnivåer som en risk för samhället med potentiellt stora skador på viktig infrastruktur "I extrema väder med vågor och vind riskerar stora delar av Malmös hamnområde att stå under vatten, liksom viktig infrastruktur som stationsområdet och flera stora vägar" (Kihlberg, 2019). Användningen av ordet "riskerar" upplevs dock som att skribenten är osäker på om det faktiskt kommer att ske. Samma gäller för en artikel i Aftonbladet som också pratar om vädrets risker för samhället, "De extrema vädren kommer att öka, varmare, kallare, stormigare. Vid nästa sekelskifte kan delar av Afrika, Asien, Australien, Sydamerika och USA vara obeboeliga" (Franchell, 2019). Textens genomsyras dels av en hög grad av modalitet där Franchell förklarar hur extremvädren de facto kommer att öka. Samtidigt upplevs författaren dock inte lika säker på att delar av Afrika, Asien, Australien, Sydamerika och USA faktiskt kommer bli obeboeliga genom användningen av ordet "kan" istället för ett mer bekräftande ord som "kommer att".

Vidare återfinns beskrivningen av klimatförändringar som ett reelt hot mot människans överlevnad. Två exempel som illustrerar detta är "klimatkrisen saknar atomenergins explosiva dramaturgi, trots att krafterna är desamma" (Wiman, 2019) och "Och apropå tid: Domedagsklockan - som ska symbolisera hur nära världen är ett kärnvapenkrig - står just nu på två minuter i midnatt. Den flyttades fram 2018 - mycket på grund av hur klimatförändringarna påverkar global fred och säkerhet. Där står den kvar och tickar, närmare midnatt än någonsin." (Ilona Häyrynen, 2019). I första artikeln görs en liknelse mellan klimatförändringar och atombombens kraft och i den andra artikeln uttrycks klimatförändringarnas hot mot mänskligheten.

Björn Wimans jämförelse mellan klimatförändringar och atombomber innehar också hög grad av modalitet där Wiman upplevs övertygad om att klimatförändringar är ett hot mot mänskligheten, det uppfattas som en oomtvistlig sanning. Artikeln upplevs stärkas av Wimans höga grad av affinitet, såtillvida att gestaltningen möjliggör frambringandet av känslan om fruktan och rädsla inför klimatförändringar och därmed respekt för dess eventuella effekter.

En fruktan som i förlängningen kan leda till handling. Även Lotta Ilona Häyrynen användning av den symboliska domedagsklockan är ett sätt att illustrera och betona hur nära i tid människan är sin egen undergång.

4.2 Vem/vilka finns med i inramningen av klimatförändringarna?

Här presenteras de röster som är framträdande i gestaltningen av klimatförändringarna och vilka som således besitter den interaktionella kontrollen. Av de som uttalar sig om klimatförändringar och som därmed innehar interaktionell kontroll, är journalisterna och sakkunniga mest framträdande. Allmänheten och de som drabbas hörs mindre.

4.2.1 Journalisterna

Journalisterna själva hörs i samtliga artiklar. Således tillhör den interaktionella kontrollen delvis skribenterna och tidningen de skriver för, eftersom de väljer vad och vem som tar plats i inramningen av klimatförändringarna. Deras roll kan förefalla uppenbar, men kan med lätthet också åsidosättas. Ofta använder sig skribenterna sig av sakkunniga inom klimat- och miljöfrågor för att öka trovärdigheten i artiklarna eller styrka deras egna påståenden. Ett exempel från Svenska Dagbladet lyder "Rahmstorf är klimatforskare, men egentligen krävs det ingen klimatforskare för att förstå sambandet mellan våra utsläpp av växthusgaser och varmare klimat." (Alestig, 2019). Skribenterna tenderar också att tillskriva forskarna makt genom att framhäva vikten av att lyssna till forskningen. Ledarskribenten Elsa Kugelberg skriver såhär i en ledare i Dagens Nyheter: "allvaret kräver ödmjukhet och lyhördhet inför forskningen". Ändå har policyförslag inom klimatpolitiken, ja till och med hela policyområden, på ett godtyckligt sätt kommit att delas upp mellan höger och vänster" (Kugelberg, 2019). Här framstår forskarna som de "goda" och politikerna som de "onda". Vidare hörs allmänheten och de som är direkt drabbade och mest utsatta av klimatförändringar nästan inte alls. Detta befäster således medias beskrivningsmakt och det som både gestaltningsteorin och diskursanalysen poängterar, att genom att synliggöra något, så osynliggörs något annat.

4.2.2 Sakkunniga

Forskare och andra sakkunniga är följaktligen också en framträdande röst i inramningen av klimatförändringar. Forskarna framkommer i artiklarna, dels genom intervjuer med journalister, men också genom att skribenterna refererar till forskare i artiklarna. I flera av artiklarnas rubriker återkommer titeln “forskare”, med den tänkbara anledningen att “rubriker säljer” och att använda forskare i rubriken ökar trovärdigheten i artikeln. Två exempel från det empiriska materialet är “klimatforskare: Detta står på spel vid mötet i New York” (Pehrson, 2019) och “Forskare: klimatförändringarna är exceptionella rent historiskt” (Spolander, 2019). Vidare tycks forskningen och journalister vara eniga om att klimatförändringar är en effekt av människans utsläpp, “Med tanke på hur länge forskningen har undersökt effekterna av växthusgaser på klimatet är det knappast förvånande att i princip alla klimatforskare i dag är eniga om att våra utsläpp av fossila bränslen leder till klimatförändringar.” (Alestig, 2019). Det går dock att urskilja att det finns delar av forskningen som inte är av samma ståndpunkt, men dessa avfärdas då i artiklarna för att vara “klimatförnekare”. Ett exempel återfinns i en artikel i Aftonbladet där Anders Lindberg beskriver hur en riksdagsledamot för Moderaterna uttalar sig om att det inte skulle finnas en klimatkris och där Linderberg bemöter det genom att säga “I verkligheten finns naturligtvis ingen vetenskaplig tveksamhet om att temperaturen i världen stiger till följd av mänsklig aktivitet” (Lindberg, 2019). Lindbergs uttalanden innehåller en hög grad av modalitet där den mänskliga aktivitetens påverkan på temperaturen i världen upplevs vara en obestridd sanning.

4.2.3 Greta och politikerna

I en del av texterna förekommer också Greta Thunberg, vilket möjligen inte är så överraskande, men desto mer intressant. I de artiklar där hon förekommer antyds en polarisering mellan allmänheten och politiken och här presenteras Greta som ett språkrör för allmänhetens beskrivning av att politiken “gör för lite”. Hon ses som en “räddaren i nöden” som representerar allmänhetens röst i klimatfrågan. En artikel i Svenska Dagbladet där Thunberg benämns som “tonåringen” skriver såhär “Det är så lite som görs av världens ledare att världen desperat vänder sig till ett tonåring.” (Pehrson, 2019).

4.3 Vad ramas in som bidragande orsaker till klimatförändringarna?

Frågan om orsak förenas med frågan om ansvar. Svaret på vad, vem eller vilka som bär skulden för att klimatet förändras tycks variera i analysmaterialet. I artiklarna nämns såväl den mänskliga faktorn i mer allmänna termer, men även det globala och nationella ansvaret återfinns i viss mån.

4.3.1 Människligheten

Den övergripande inramningen bakom orsakerna till klimatförändringar framhäver den mänskliga faktorn och det kollektiva ansvaret. I de artiklarna där denna ram förekommer tas människans utsläpp av växthusgaser upp som en avgörande anledning till klimatförändringarna. I en artikel i Aftonbladet går det att läsa "Ansvaret ligger hos oss alla". En genomsnittlig svensk orsakar ett årligt växthusgasutsläpp på tio ton" (Franchell, 2019).

I en annan artikel beskrivs människan matsvinn som en viktig bidragande orsak, "Svinnet är exempelvis en lågt hängande frukt. Om svinnet vore ett land skulle det vara världens tredje största utsläppare av växthusgaser" (Hansson, 2019). Här gör Hansson en jämförelse med att likna mängden svinn med ett land för att ge läsaren bilden av stor påverkan det har på klimatförändringar.

I en annan artikel i Dagens Nyheter ramas människan in som både orsak och lösning till klimatförändringarna, "Alltså: Vi själva är skurkarna, men kan också vara hjältarna" (Alestig, 2019). I samma artikel uttrycks människligheten också att bära ansvar för planetens framtid. "Det är upp till oss att byta kurs och skriva planetens framtid. Ett verkligt hollywood-drama, med hela människligheten som huvudperson"(ibid). I flera av artiklarna där människlighetens skuld skildras finns det just en återkommande användning av pronomen *vi* och *vår*. – "... att i princip alla klimatforskare idag är eniga om att *våra* utsläpp av fossila bränslen leder till klimatförändringar".

Här görs ingen skiljelinje mellan klass eller nationell tillhörighet, utan benämningen *vi* tycks inkludera hela jordens befolkning. Denna skildring av klimatförändringarnas orsak brister i ansvarsutkrävande, och som läsare undrar jag om även de allra mest utsatta av eventuella klimatförändringar, som exempelvis utvecklingsländerna, också inkluderas av "mänskligheten" och "vi" ?

4.3.2 Storpolitiken

Förutom den mer generella beskrivning om mänskligheten som orsak, är storpolitiken till viss del framträdande i inramningen där kritik riktas mot länder och världsledare. Två exempel från det empiriska materialet är "Länder vill gärna att andra gör mer så att de själva slipper. De flesta politiker tänker mer på att vinna nästa val än på att rädda planeten" (Hansson, 2019) och "Bland de över 60 deltagarna på gårdagens toppmöte finns sex länder och regioner som är de största bovarna i det globala dramat." (Amorelli, 2019). I den sistnämnda artikeln beskrivs dessa sex länder som "smutsiga sex" för att anspela på deras utsläpp av koldioxid. I samma artikel nämns bland annat två länder vid namn, Kina och USA, och dessa länder återkommer även i andra artiklar. Exempelvis "Kina är väl den hårdaste nöten att knäcka. USA släpper ut mycket mer klimatgaser per person men där minskar utsläppen medan kineserna fortfarande ökar sina och totalt släpper ut mest i världen." (Hansson, 2019) och "Det framstår likaledes svårt att stoppa de hundratals miljarder i fossilbränslesubventioner som regeringar runt om i världen årligen pumpar in i sina ekonomier i syftet att sälja mer olja, kol och gas. Många av nationerna är dessutom styrda av tungt fossilindustriella despoter/galningar/krigsivrare/antidemokrater, som i Saudi-Arabien, Ryssland, USA, Brasilien och Kina." (Gren, 2019). I den sistnämnda artikeln kritiserar skribenten bland annat Kina och USA för att fortsätta bidra till stora utsläpp av fossila bränslen för egen ekonomisk vinning. Vidare antyds det också att det är icke-demokratiska länder med maktgalna ledare som är ansvariga för de stora utsläppen.

4.4 Hur är lösningen på klimatförändringarna inramad?

Frågan om lösningar är starkt förenat med frågan om orsakerna. Vad görs idag som det behöver göras mindre av i morgon? Under denna fråga presenteras insatser som behövs för att stoppa klimatförändringarna. I inramningen återfinns flera ramar. För att minska utsläppen, som framställs som en central orsak i föregående fråga, presenteras här förändrade levnadsvanor som ett lösningsförslag. Samtidigt har artiklarna en benägenhet att rama in omställning och anpassning som centrala delar i frågan om lösning på “problemet”, det vill säga klimatförändringarna. Vidare ramas lösningar in som en fråga om samarbete, där även splittringen mellan länder framhålls och förekommer.

4.4.1 Ändrade levnadsvanor

Människors levnadsvanor är ett framträdande och återkommande tema i inramningen om lösningarna, “Om vi vill rädda klimatet, och oss själva, så kommer det att krävas stora förändringar i vårt sätt att leva” (Lindberg, 2019). En del av ändrade levnadsvanor berör människans matvanor och matkonsumtion som anses vara en stark bidragande faktor till utsläppen, “Forskningen är tydlig: vi måste ställa om våra matvanor radikalt för att klara klimatutmaningen” (Treijis, 2019), “Vi kan alla skärpa oss, ta tåget och äta mindre kött” (Franchell, 2019) och “Hållbara matvanor kan bidra till minskade utsläpp och trycket på markanvändning genom hållbart få fram fler kalorier på samma yta” (Kihlberg, 2019).

Likt gestaltningen om den mänskliga faktorn som orsak till klimatförändringar, presenteras här inte en tydlig bild om vem som ingår i *vi*. Det finns en tydlig bild om att vi bär ansvaret, men inte vem eller vilka som omfattas av den beskrivningen. Precis som frågan om orsak är det i detta fall svårt att här urskilja vem eller vilka som förväntas göra denna förändring.

4.4.2 Omställning

Samtidigt som bilden om förändrade levnadsvanor målas upp, tenderar medias rapportering också att delvis tala om lösningarna i termer av omställning. Detta synliggörs bland annat genom användning av ord som exempelvis “anpassa” och “hantera”. Det talas bland annat om ekologisk omställning (Kugelberg, 2019) och hur man anpassar samhället för att skydda det mot framtida extremväder till följd av klimatförändringarna. Här presenteras även de enorma kostnaderna som följer av att anpassa samhället till klimatförändringar “Enligt FN:s miljöprogram UNEP kommer den årliga kostnaden för att anpassa världen till klimatförändringar att uppgå till 2,7 biljoner kronor år 2030” (Rundkvist, 2019). Vidare presenteras energiomställning vara en del av anpassningen. Ett exempel återfinns i Dagens Nyheter: “Att stänga av utsläppskranarna, är det som måste ske. Att kräva att politiken stoppar/minskar fossilbranschens och alla fossilintensiva industriers makt och möjligheter att släppa ut, är det som måste ske.” (Gren, 2019). Här refererar Gren till vikten av att frånga fossila bränsel för att “rädda klimatet”. En debattartikel Svenska Dagbadet talar om en liknande omställning, “För att nå klimatmålen behöver världen ställa om till koldioxidfri energianvändning till år 2050” (Eriksson et al. , 2019).

Flera av artiklarna tar också upp kärnkraften som den viktigaste energikällan och betonar vikten av mer pengar till forskningen om kärnkraft. Två exempel för att illustrera detta är dels en ledarartikel från Svenska Dagbladet “Som framkommer av förra årets klimatrapport från den internationella klimatpanelen IPCC behövs mer kärnkraft av nyare modell och bättre teknik för koldioxidlagring.” (Kärkkäinen, 2019), dels en artikel i Dagens Nyheter, “I så gott som alla de scenarier för hur vi kan nå temperaturmålen som FN:s klimatpanel IPCC har presenterat spelar kärnkraften en väsentlig roll för mänsklighetens energiförsörjning. Den är ren, effektiv och långsiktigt hållbar. Därför är den bättre än många av alternativen.” (Kugelberg, 2019).

Samtidigt talas det om hur klimatomställningen måste bli ännu vassare. "Arbetet med klimatanpassning måste vässas både lokalt och nationellt, enligt en ny rapport från SKL" (Kihlberg, 2019). Att rama in lösningen i termer på anpassning och omställning vittnar om att klimatförändringar kan ses som ett bestämt och oföränderligt tillstånd som inte går att lösa, utan kräver istället anpassning.

4.4.3 Samarbete och splittring

Inom ramen för lösningar återfinns också frågan om samarbete. Flera artiklar tar upp gränsöverskridande samarbeten som en central del, vid sidan om anpassning och omställning. I en debattartikel i Aftonbladet beskrivs den Europeiska unionen som en viktig pusselbit, "EU-samarbetet är helt avgörande för att klara klimatutmaningen". "Tillsammans kan vi investera mer i ny grön teknik." (Federley & Löf, 2019). En annan artikel hänvisar till en tysk tidning som betonar vikten av samarbetet mellan länder för det fortsatta arbetet framåt, "Om de inte samarbetar och anstränger sig är det rent utav omöjligt att lösa krisen, skriver den tyska tidningen Der Spiegel". Men att få dessa sex att samarbeta är kanske inte det lättaste" (Amorelli, 2019). I artikeln uttrycks emellertid en antydning om att det finns splittringar och en svårighet att komma överens i klimatfrågan där Amorelli antyder att det är svårt för länder att samarbeta för att hitta lösningar.

5.0 Slutsatser

Sammanfattningsvis är det en komplex beskrivning av klimatförändringar som presenteras i media. Bilden av hur klimatförändringar gestaltas i kombination med framställningen av dess orsaker och lösningar är såväl pluralistisk som tvetydig. Som framkommit gestaltas klimatförändringarna i termer av hot och kris, men denna beskrivning är samtidigt mångfacetterad och hotet riktas åt flera håll. Det är dels ett hot mot mänskligheten och planeten, men också ett potentiellt säkerhetshot och fara för såväl enskilda staters ekonomi som för hela världsekonomin. Vidare är det kollektiva ansvaret en stor del av inramningen om orsakerna till klimatförändringar. Här tenderar artiklarna dock att tala i svepande beskrivningar och läsaren förstår inte helt och hållet vem som omfattas av beskrivningen “vi” och “vår”. Är det hela jordens befolkning som är ansvarig för att klimatet förändras, eller finns det någon eller några som bär ett större ansvar? Denna frågan lämnas obesvarad.

Samtidigt pekas några särskilda länder ut för att inte göra tillräckligt för klimatet, där såväl Kina som USA både förekommer och återkommer i artiklarna. Kring frågan om lösning återfinns flertalet ramar inom ramen “lösningar”. Det talas om bland annat ändrade evnadsvanor, men även den mer passiva hållningen om anpassning och omställning nämns. Slutligen tas vikten av gränsöverskridande samarbeten upp som en viktig del för att klara klimatkrisen. Som konstaterats i analysen, innehåller flera artiklar subjektiv modalitet där journalisterna presenterar påståenden som om det vore obestridd fakta. Graden modalitet i artiklarna är sålunda ett viktigt grammatiskt element i medias beskrivningsmakt, eftersom journalister exempelvis kan få opinionstexter att framstå som ren fakta trots det är journalistens egna ord och uppfattningar som beskrivs, vilket också är problematiskt. Det har vidare lett mig till att reflektera kring vikten av läsarens ansvar om att vara källkritisk. Speciellt i en tid då informationsflödet är stort.

Vidare genomsyras gestaltningen om klimatförändringar av en konsensus mellan samhälle, media och forskning, där den stora inramningen handlar om en homogen syn på klimatförändringar som en självklar effekt av människans utsläpp av växthusgaser. En alternativ bild presenteras således inte. Detta går i linje med det som Olausson konstaterade för över tio år sedan (Oulsson, 2009) om en konsensus kring klimatfrågan. De politiker, forskare, eller andra sakkunniga som är av annan åsikt är inte lika framträdande i artiklarna. De hörs istället i andra forum såsom alternativ media eller i sociala medier såsom Facebook och på Twitter, numera X (Lindberg, 2019). I de fall där artiklar berör dessa, framställs de som "klimatförnekare" (ibid). Således skulle den tes som både diskursanalysen och gestaltningsteorin presenterar kunna stärkas här – att genom att synliggöra någon eller något, så är det andra eller något annat som osynliggörs. Journalisterna gör här ett urval genom deras ordval och sättet att vinkla information, presenteras en medveten bild till läsaren. Frågan om en egen åsiktskorridor för klimatet väcks därför här och tidningarna och journalisterna tillskrivs delvis också den interaktionella kontrollen.

Analysen svarar därmed på uppsatsens syfte och frågeställning med hjälp av analys-schemat och det analytiska redskapen från Fairclough. I gestaltningen av klimatförändringar i svensk nyhetsmedia under 2019, synliggörs flera ramar, ibland motstridiga sådana. Tidningarnas berättarperspektiv speglar inte verkligheten, utan (re)konstruerar och gestaltar den. Det är svårt att hävda nyhetsmedias direkta makt över människors tankar och uppfattningar om verkligheten. Det skulle förstås också kräva en annan utformning av uppsatsen, men det är inte heller denna studiens syfte. Däremot finns det skäl att belysa nyhetsmedias funktion som gatekeepers, i vilket nyhetsmedia väljer vilken information som ska förmedlas till allmänheten. Den bild av verkligheten som media konstruera bidrar till upprätthållandet av maktstrukturer och diskursordningar. Slutligen är nyhetsmedias roll att skildra alla sidor av problemet viktigt. Att inte bara ge bilden om klimathotet eller klimatkrisen, utan också inspel av hur klimatförändringar kan stävjas.

6.0 Framtida forskning

Medias roll i inramningen av komplexa samhällsfrågor är ytterst intressant och tillika viktigt att undersöka för att skapa förståelse för hur media gestaltar bilder av verkligheten. Som konstaterat har denna studie haft sina begränsningar, till stor del på grund av den begränsade tidsramen och avgränsningen i ord. Följaktligen hade det varit givande att bedriva fortsatt forskning kopplat till media och klimatfrågan. Förslagsvis genom att bredda antalet tidningar och tidsperioder för att få en mer omfattande bild av hur klimatförändringar gestaltas i stort, och över tid. Exempelvis genom att applicera den valda teori och metod på ett empiriskt material från 2023 för att se om inramningen av klimatförändringar förändrats. Rimligen finns det skäl att tro att 2019 och 2023 inte skiljer sig avsevärt åt, samtidigt som det kan vara givande att undersöka om det finns viss nyansskillnad i sättet att tala om klimatförändringars orsak och lösning. Sedan 2022 har Sverige en helt ny regering med en annorlunda inställningar till många samhällsfrågor jämfört med den föregående. Det hade samtidigt varit givande att studera medias inramning av frågan i Sverige i jämförelse med länder där traditionell nyhetsmedia är mer ideologiskt bundna för att utröna om samma konsekvenser kring orsakerna bakom klimatförändringarna återfinns.

Att vidare möta en frågeställning med tvärvetenskaplig vinkling tror jag både är fruktbart och nödvändigt för att illustrera medias relation till politiska frågor och dagordningen. Således kan man tänka sig att bredda studien ytterligare genom att lägga till ytterligare en teori för att göra analysen och diskussion mer djuplodande, vilket jag anser varit en begränsning i mitt arbete, men en nödvändig sådan.

7.0 Referenser

7.1 Tryckta källor

Badersten, Björn & Gustavsson, Jakob, 2015. Vad är statsvetenskap? - *Om undran inför politiken*. 2.uppl. Lund: Studentlitteratur.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) 2018. "Textens mening och makt. *Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson, Peter - Mikael Gilljam - Henrik Oscarsson - Lena Wängnerud, 2017. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5.uppl. Stockholm: Nordstedts Juridik.

Strömbäck, Jesper, 2014. Makt, medier och samhälle. *En introduktion till politisk kommunikation*. 2.uppl. Lund: Studentlitteratur.

Teorell, Jan & Svensson, Torsten, 2007. "Att fråga och att svara". *Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber

Winther-Jørgensen, Marianne & Phillips Louise, 2000. *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

7.2 Elektroniska källor

Boykoff, Maxwell (2008). The Cultural Politics of Climate Change Discourse in UK Tabloids. *Political Geography* 27. 549-569.

Carvalho, Anabela (2007). Ideological cultures and media discourses on scientific knowledge: re-reading news on climate change.

Entman, Robert (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*. Vol. 43(4). s. 51-58.

Ocast, Topplista Sveriges största tidningar. Tillgänglig:

[<https://ocast.com/se/topplists/orvesto-konsument-api>] (hämtad 2023-11-10)

O'Neill, Saron - Hywel T. P. Williams - Tim Kurz - Bouke Wiersma1 - Maxwell Boykoff (2015). Dominant frames in legacy and social media coverage of the IPCC Fifth Assessment Report.

Olausson, Ulrika (2009). "Global warming—global responsibility? Media frames of collective action and scientific certainty." *Public Understanding of Science* 18:421-436.

Von Strauss, Malin/ Vi-skogen (2020) Varmare klimat - iskall nyhet? En rapport om klimatet i svensk media.

7.3 Tidningsartiklar

Nedan presenteras samtliga tidningsartiklar som ligger till grund för analysen. Artiklarna redogörs för i bokstavsordning, utan vidare rangordning.

1. Alestig, Peter, 2019-06-30, Peter Alestig: Det är vi som skapar dödliga värmeböljor. Svenska Dagbladet.
2. Alestig, Peter, 2019-09-22, Är alarmism den rätta vägen? Svenska Dagbladet.
3. Amorelli, Elisa, 2019-09-24, Världens värsta utsläppsbovar slittrade om klimatlösningar. Svenska Dagbladet.
4. Carlström, Johan, 2019-08-28, Chefsekonom: Klimathoten kan trigga nästa finanskris. Svenska Dagbladet.
5. Cato, Carl, 2019-10-07, Hundraårsregnar hotar dränka städer. Dagens Nyheter.
6. Eriksson, Marcus - Hans Blix - Martina Sturek - Take Aanstoot - Christer Gustafsson - Carl-Erik Magnusson, 2019-10-20, Vi kommer att behöva mer el och mer kärnkraft. Svenska Dagbladet.
7. Federley, Fredrick & Lööf, Annie, 2019-11-13. EU nyckeln för att klara klimatkrisen. Aftonbladet.

8. Franchell, Eva, 2019-09-06, Nä, nu struntar vi i Greta Thunberg. Aftonbladet
9. Gren, Jonas, 2019-10-22, Jonas Gren: Det spelar ingen roll om vi redan är dömda. Dagens Nyheter.
10. Gummesson, Jonas, 2019-08-30, Klimathotet blir viktig faktor i Europas säkerhetspolitik. Svenska Dagbladet.
11. Gunther, Maria, 2019-09-26, Larmet från IPCC: Haven stiger snabbare än väntat. Dagens Nyheter.
12. Gunther, Maria, 2019-12-01, 7 vanliga myter om klimatet - vad säger vetenskapen? Dagens Nyheter.
13. Hansson, Wolfgang, 2019-07-23, Ön kom fram - när isen smälte. Aftonbladet.
14. Hansson, Wolfgang, 2019-09-21, Viktigare att agera än att ta selfies med Greta. Aftonbladet.
15. Hansson, Jon, 2019-12-04, 'Vi exporterar våra utsläpp till Kina'. Aftonbladet.
16. Häyrynen, Ilona, Lotta, 2019-12-31, Vår sista tid är nu. Aftonbladet.
17. Kihlberg, Jannike, 2019-07-01, Malmös hamn kan stå under vatten år 2100. Dagens Nyheter.
18. Kihlberg, Jannike, 2019-08-09, Klimatförändringen hotar hela världens matförsörjning. Dagens Nyheter.
19. Kihlberg, Jannike, 2019-12-14, Skärpt tonläge på Madridmötet. Dagens Nyheter.
20. Kugelberg, Elsa, 2019-08-09, Sluta låtsas som att klimatkrisen är en fråga om höger och vänster. Dagens Nyheter.
21. Kärkkäinen, Catarina, 2019-07-30, Catarina Kärkkäinen: Nej, jordens resurser är inte slut. Svenska Dagbladet.
22. Kärnstrand, Moa, 2019-08-25, Rapporter: Hundratals miljoner tvingas fly klimatförändringarna. Svenska Dagbladet.

23. Lindberg, Anders, 2019-08-25, För högern är klimatfrågan ett kulturkrig. Aftonbladet.
24. Magnason, Snaer, Andri, 2019-09-01, Ett testamente över kolossala klimatförändringar. Dagens Nyheter.
25. Meijer, Louise, 2019-12-16, Er klimatpolitik håller inte måttet. Aftonbladet.
26. Pehrson, Johan, 2019-09-23, Klimatforskare: Detta står på spel vid mötet i New York. Svenska Dagbladet.
27. Rockström, Johan, 2019-08-10, Johan Rockström: Akut läge - så här måste vi ställa om. Svenska Dagbladet.
28. Rundkvist, Fredrik, 2019-07-14, Städerna riskrar hamna under ytan. Aftonbladet.
29. Spolander, Jörn, 2019-10-29, Forskare: Klimatförändringar är exceptionella rent historiskt. Svenska Dagbladet.
30. Treijis, Erica, 2019-10-20, Svenska bönder kan odla mer fisk än Norge. Svenska Dagbladet.
31. Von Hall, Gunilla, 2019-09-25, Malaria ökar snabbt i Afrika - på sikt kan Europa drabbas. Svenska Dagbladet.
32. Wiman, Björn, 2019-07-14, Björn Wiman: Vår tids stora experiment är lika livsfarligt som atombomben. Dagens Nyheter.